

A stylized, line-art representation of a virus particle with a circular head and radiating spikes, positioned behind the text.

Η ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΟΡΟΥΣ

ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Έχουμε διανύσει περίπου τους δύο μήνες υπό καθεστώς έκτακτης ανάγκης, γενικευμένου lock down και σκλήρυνσης της δημόσιας τάξης. **Η αλήθεια είναι πως η πανδημία του covid-19 αποτέλεσε, και θα συνεχίσει να αποτελεί, από τη μία ένα εύφορο πεδίο άσκησης πολιτικής ελέγχου του κοινωνικού εργοστασίου και από την άλλη καταλύτη/επιταχυντή της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης.**

Αλήθεια είναι επίσης πως αποκαλύφθηκε η γύμνια των δημοσίων συστημάτων υγείας μετά από τόσα χρόνια στην «εντατική» των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής και όλων των περιοριστικών πολιτικών συρρίκνωσης του κοινωνικού κράτους. Δεν θα σταθούμε όμως στα παραπάνω.

Διάφορες ομάδες, σύντροφοι και συντρόφισσες έχουν καταθέσει μια ευρεία γκάμα αναλύσεων και θέσεων πάνω σε όλα αυτά τα ζητήματα και όχι μόνο. Θα επιλέξουμε να πούμε ορισμένα πράγματα για την νέα κατάσταση που ήδη διαμορφώνεται για την σύγχρονη εργατική τάξη.

Θεωρώντας πως όπως και η μακρά περίοδος που ακολούθησε το ξέσπασμα της καπιταλιστικής κρίσης του 2008, έτσι και αυτή θα αφήσει ανεξίτηλα τα σημάδια της πάνω στην εργασία και τις ζωές εκατομμυρίων ανδρών και γυναικών που ζουν από τον μισθό τους.

Δεν σκοπεύουμε να θέσουμε «αιτήματα», «καθήκοντα» ή άλλου είδους «ιδέες» για το τι πρέπει να γίνει. Η οργανωτική, και όχι μόνο, κατάσταση της τάξης μας δεν επιτρέπει βερμπαλισμούς και ιδεολογικές ακροβασίες. Θα επιχειρήσουμε να καταλάβουμε και να εξάγουμε κάποιες αιχμές για την καινούρια κατάσταση που ήδη διαμορφώνεται.

Και ελπίζουμε αυτό να φανεί χρήσιμο.

Υπάρχει εργατική τάξη;

«Οι υπάλληλοι των καταστημάτων τροφίμων, τα παιδιά που μεταφέρουν έτοιμο φαγητό, αλλά και οι εργαζόμενοι που κρατούν νύχτα μέρα τις πόλεις μας καθαρές. Όλοι αυτοί δίνουν ζωή στη ζωή μας. Είναι σίγουρο πως όταν περάσει η κρίση θα βλέπουμε αλλιώς τους ανθρώπους που γεμίζουν τα ράφια των σουπερ μάρκετ. Θα ανησυχούμε αν το παλικάρι στο μηχανάκι δεν φοράει το κράνος του. Και θα λέμε καλημέρα στις γυναίκες και στους άντρες που θα αδειάζουν τους κάδους της γειτονιάς μας. Δεν θα είναι πια αόρατοι. Όπως ήταν ίσως για κάποιους».

Κ. Μητσοτάκης.

Πρωθυπουργικό διάγγελμα για κορωνοϊό.
13/4/2020.

Εντάξει. Η ελληνική εκδοχή της δημαγωγίας, ακόμα και αν εκπορεύεται από τα πιο επίσημα χείλη, αγγίζει τα όρια του cult (και της υποτίμησης βεβαίως, όταν μιλάει για «παιδιά»). Όμως δεν είναι μόνο ελληνικό το φαινόμενο της επανεμφάνισης των «αόρατων». Διεθνώς μέσα στις μέρες της καραντίνας έχει παραχθεί από τα μίντια (νέα και παλιά), από το πολιτικό προσωπικό διαφόρων αποχρώσεων και από αφεντικά διαφορετικού είδους και διαμετρήματος ένα πλεόνασμα ευγνωμοσύνης για όσους και όσες εργάζονται¹ (και δεν αναφερόμαστε στις ευχαριστίες προς τα σώματα ασφαλείας...).

Και μια ανησυχία παράλληλα για το ότι τόσο χρόνια αποτελούσαν τους «παρίες» των δυτικών κοινωνιών, τους άτυχους και τις άτυχες που ξέπεσαν σε αυτή την (εργατική) κατάσταση. Αναφέρονται, άντρες και γυναίκες, πάντα με τα ονόματα των επαγγελματικών τους κλάδων. Υγειονομικό προσωπικό και courier, υπάλληλοι σουπερ μάρκετ και υπάλληλοι στην καθαριότητα. Δεν αναφέρονται ποτέ σαν αυτό που είναι στο σύνολό τους. Σαν αυτό που είναι πέρα από κάθε

επαγγελματικό διαχωρισμό και που ταυτόχρονα περιλαμβάνει όλες τις ιδιαιτερότητες του καθένα και της κάθε μιας ξεχωριστά. Αποφεύγουν να αναφέρουν όλους αυτούς και αυτές που ζουν από τον μισθό τους με τον μόνο όρο που μπορεί να τους δώσει πολιτική, και άρα ανταγωνιστική προς τα αφεντικά, αξία.

Αυτοί και αυτές είναι η σύγχρονη εργατική τάξη. Και έχουν χυθεί τόνοι μελανιού, αναλύσεις επί αναλύσεων για να πεισθούν οι δυτικές κοινωνίες ότι από τα 90's και μετά τέτοιο πράγμα δεν υπάρχει. Πως όλοι και όλες έχουμε αναβαθμιστεί σε μεσαία τάξη. Πως ο όρος αυτός είναι παρωχημένος και δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες συνθήκες. Πως αντιστοιχεί μόνο ως υποτιμητικός χαρακτηρισμός προς τους μετανάστες εργάτες. Ακόμα λοιπόν και μέσα σε αυτήν τη ζοφερή συνθήκη. **Ακόμα και μέσα από τα χείλη των ίδιων της των δυναστών, η εργατική τάξη υπάρχει.** Ακόμα και αν δεν εμφανίζεται στο προσκήνιο ως αυτόνομο υποκείμενο αλλά διαμέσου της πολιτικής της αδράνειας, υπάρχει. Υπάρχει και παράγει ολόκληρο τον κοινωνικό πλούτο.

Αυτό είναι ένα γεγονός που οι σφετεριστές αυτού του πλούτου το γνωρίζουν καλά. Για τα αφεντικά δεν αποτελούμε μια ακόμα κοινωνιολογική κατηγορία. *Είμαστε η ζωντανή εργασία που παράγει αξία. Είμαστε η πηγή των κερδών τους.* Και βέβαια φροντίζουν, κάτω υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, η πηγή αυτή να παραμένει ικανοποιητικά αποδοτική.

Η αριθμητική της ύφεσης...

Εισερχόμενοι σε μια περίοδο σταδιακής άρσης των περιοριστικών μέτρων, που επιβλήθηκαν πάνω στην έξαρση της πανδημίας, ερχόμαστε αντιμέτωποι με μια νέα κατάσταση, σε σχέση με μόλις 2 μήνες πριν, στο πεδίο της εργασίας.

Το τοπίο που φαίνεται να διαμορφώνεται, βάσει πάντα των αριθμών, έχει ως εξής: για τον Μάρτιο το

1. Αλιεύσαμε από το gazzettarossa.blogspot.com αυτήν την πολύ ενδιαφέρουσα αναφορά του Mauro Vanetti σε όσους και όσες εργάζονται κατά τη διάρκεια της «υγειονομικής κρίσης» αλλά και στην ιστορία περί ατομικής ευθύνης. Έχει γραφτεί για έναν αγώνα, και την καταστολή του, εν μέσω πανδημίας στην Amazon. «Όπως και σε άλλες περιπτώσεις –μου έρχεται στο μυαλό η κλιματική κρίση, με όλη εκείνη τη ρητορική σχετικά με τη μείωση του οικολογικού αποτυπώματος των φτωχών, την ώρα που μια μεγάλη εταιρεία εκπέμπει σε μια μέρα το διοξείδιο του άνθρακα που ένας προλετάριος εκπέμπει σε όλη του τη ζωή–, η ψύχωση με τις ατομικές συμπεριφορές είναι ένας μηχανισμός που βολεύει αυτόν που κατέχει την εξουσία: όχι μόνο γιατί αποπροσανατολίζει τις ευθύνες από τις κυρίαρχες τάξεις και τις πολιτικές αποφύσεις τους, αλλά και γιατί «τραβάει» την κατάσταση με έναν παραμορφωτικό «τηλεφακό», που εστιάζει σε αυτόν που πάει στο πάρκο με το παιδί του, και όχι σε αυτόν που πάει στο εργοστάσιο με εκατοντάδες συναδέλφους του· έναν τηλεφακό που φέρνει σε πρώτο πλάνο τις συναθροίσεις απεργών και αφήνει στο φόντο τα διαλυμένα νοσοκομεία.» **“Χρησιμοποιώντας το #μένουμεσπίτι για τη δυσφήμιση και την απόλυση εργαζομένων: τι μαθήματα μπορούμε να πάρουμε, και στην Ιταλία, από την περίπτωση Amazon/Σμολς”**.

ισοζύγιο προσλήψεων – απολύσεων ήταν αρνητικό κατά 41.903 θέσεις εργασίας (103.002 προσλήψεις, 144.905 αποχωρήσεις) το οποίο σε σχέση με τον Μάρτιο του 2019 μεταφράζεται σε 85.276 λιγότερες «θέσεις εργασίας». Αξίζει να σημειωθεί ότι αποτελεί την χαμηλότερη καταγεγραμμένη επίδοση ισοζυγίου αντίστοιχου μήνα από το 2001. Μέχρι τις 16 Απριλίου είχαν τεθεί σε αναστολή εργασίας 1.063.098 εργαζόμενοι σε σύνολο 4.178.199 εργαζομένων, αριθμός που αντιστοιχεί στο 25,4% του εργατικού δυναμικού.

Όσο για τις εκτιμήσεις των δημόσιων οικονομικών, το ΔΝΤ προβλέπει μείωση του ΑΕΠ κατά 10% για το 2020, ελλειμματικό κρατικό προϋπολογισμό κατά 9% και πρωτογενές έλλειμμα 5,1% για το 2020². Δεν χρειάζεται να είναι κανείς οικονομολόγος για να κατανοήσει ότι μπαίνουμε σε μια νέα περίοδο ύφεσης, της οποίας η έκταση και η ένταση δεν έχει πλήρως ξεδιπλωθεί. Οι αριθμοί δείχνουν την παρούσα, αλλά προμηνύουν και την μελλοντική, καταστροφή κεφαλαίου η οποία πραγματοποιείται όχι φυσικά με όρους «επιδημιολογικής διαχείρισης για το καλό όλων» αλλά με όρους μιας κλασικής καπιταλιστικής κρίσης.

...τα κρατικά επιδόματα,

Ας τα πάρουμε όμως τα πράγματα ένα, ένα. Τι έγινε αλήθεια με όσους και όσες μπήκαν σε αναστολή εργασίας; Και τι έγινε με εκείνα τα 800αρια³ και τις επιδοτήσεις ενοικίου που μοίρασε απλόχερα το ελληνικό κράτος; Κατ' αρχήν να πούμε πως ήταν μια «λογική» πολιτική πρώτη αντίδραση από τη μεριά του πολιτικού προσωπικού των αφεντικών.

Με κρατική εντολή έκλεισαν οι επιχειρήσεις και συνεπώς μπήκαν σε αναστολή οι εργαζόμενοι σε αυτές, με κρατικά λεφτά έπρεπε να επουλωθούν οι πληγές που προξένησε το κλείσιμο. Βάλε και λίγο από την απαιτούμενη απορρόφηση των κοινωνικών κραδασμών, λόγω του σοκ από το ξαφνικό lock-down, και είμαστε μέσα. Άλλωστε δεν ήταν ελληνική πρωτοτυπία. Σε όλη την Ευρώπη ακολουθήθηκαν παρόμοιες κρατικές πολιτικές ενίσχυσης της κοινωνικής πλειοψηφίας.

Γενικά δεν είμαστε λάτρεις των κοινωνικών επιδο-

μάτων για όσους και όσες εργάζονται. Η θέση μας είναι ότι όποιος/α εργάζεται πρέπει να μπορεί να ζει, με βάση τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες και όχι να επιβιώνει απλά, αποκλειστικά και μόνο από τον μισθό του/της. Και για αυτόν τον μισθό πρέπει να πληρώνουν οι εκάστοτε εργοδότες. Στηρίζουμε την θέση αυτή σε ορισμένους βασικούς λόγους.

Ο πρώτος είναι γενικός. Το κράτος μέσα από την επιδότηση των μισθών δωρίζει στους εργοδότες μέρος της καθαρής μισθοδοσίας και των ασφαλιστικών εισφορών. Κατά τον τρόπο αυτόν γεννιούνται νέες συνθήκες στην αγορά εργασίας οι οποίες βεβαίως έρχονται συν τω χρόνω να θεσμοθετηθούν και επίσημα. Δεν είναι αποκύημα της φαντασίας μας το γερμανικό παράδειγμα των one euro jobs αλλά και άλλων περιπτώσεων κατά τις οποίες σεβαστά τμήματα της εργατικής τάξης εργάζονται κανονικά με πολύ μικρούς μισθούς και οι οποίοι συμπληρώνονται μέχρι ενός ποσού από κρατικά επιδόματα.

Με τον τρόπο αυτό οικοδομούνται ζώνες εξαιρέσης από το τυπικό εργατικό δίκαιο, στις οποίες κυριαρχούν οι ιδιαίτερα χαμηλοί μισθοί. Επίσης δημιουργείται τεχνηέντως μια ιδεολογική θολούρα για το τι σημαίνει μισθός και τι επίδομα. Μιλάμε για καραμπινάτη επιχορήγηση του κεφαλαίου με κρατικό χρήμα αλλά και ταυτόχρονα για μια νέα αντίληψη που καλλιεργούν οι μισθωτοί εργαζόμενοι για το κράτος. Μια αντίληψη κρατικού προστατευτισμού/πατεernalισμού που προσδένει την εργατική τάξη στο άρμα του κρατισμού με όρους καθαρά υλικούς/βιοποριστικούς.

η ευέλικτη και μαύρη εργασία ως κρατική πολιτική.

Ο δεύτερος λόγος είναι ειδικός. Σχετίζεται με τις ιδιαίτερες του ελληνικού παραδείγματος εκμετάλλευσης της εργασίας. Δεν μπορεί να μην ληφθεί υπ' όψιν ο ρόλος που κατέχει η μαύρη και εν γένει η υποδηλωμένη εργασία στην απόσπαση υπεραξίας από τα ντόπια αφεντικά. Διότι όπως θα δούμε ο δομικός της χαρακτήρας καθορίζει και τις κρατικές «κοινωνικές»

2. Απόλυτοι αριθμοί και στατιστικά από Εργάνη, ΕΛΣΤΑΤ και ΔΝΤ.

3. Η φράση «το κράτος έδωσε 800 ευρώ» είναι σκοπίμως παραπλανητική. Το κράτος έδωσε 800 ευρώ για 45 ημέρες αναστολής της εργασίας. Αυτό σημαίνει περίπου 534 ευρώ το μήνα. Δηλαδή 134 ευρώ πάνω από το επίδομα ανεργίας και 14 ευρώ κάτω από τον καθαρό βασικό μισθό. Ακόμα και μισθωτοί που εργάζονταν με μισθό πάνω από τον βασικό δεν πήραν τελικά ούτε αυτόν. Όσο για όσους και όσες εργάζονταν μαύρα...Οι εργαζόμενες στο «σπίτι» για παράδειγμα, μετανάστριες και ντόπιες, ξέρουν πολύ καλά πως τα κρατικά επιδόματα δεν προορίζονταν για αυτές

πολιτικές.

Ας δούμε κατ' αρχήν το παράδειγμα της αναστολής των συμβάσεων εργασίας και την παροχή των 800 ευρώ, συν την μείωση ενοικίου κατά 40% μηνιαίως και για δύο μήνες σε όσους εργαζόμενους βρέθηκαν σε αναστολή⁴. Γνωρίζουν, μέχρι και οι πέτρες, πως με εξαίρεση την περίπτωση της εστίασης και κάποιων άλλων κλάδων όπου οι επιχειρήσεις έκλεισαν και δεν υπήρχε δυνατότητα εναλλακτικού τρόπου εργασίας πέραν του καθιερωμένου, χιλιάδες εργαζόμενοι δουλεύουν ενώ παράλληλα βρίσκονται σε αναστολή. Μπορούμε να είμαστε 100% σίγουροι ότι αυτό συνέβη και συμβαίνει στην ιδιωτική εκπαίδευση (φροντιστήρια, ιδιωτικά σχολεία), στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και σε μια πληθώρα άλλων επιχειρήσεων του τριτογενούς.

Όπου δηλαδή η παρουσία στον χώρο εργασίας μπορούσε να αντικατασταθεί από την τηλεργασία, οι επιχειρήσεις έβαλαν τους εργαζόμενους τους σε αναστολή, αλλά οι δουλειές έτρεχαν κανονικά ή σχεδόν κανονικά. Κάπως έτσι χιλιάδες εργοδότες γλίτωσαν μισθούς σε χρήμα και σε ασφαλιστικές εισφορές.

Κάπως έτσι αρκετοί και αρκετές από εμάς άκουσαν πως στην περίπτωση που έπαιρναν μισθό πάνω από 800 ευρώ ο εργοδότης θα συμπλήρωνε απλά τη διαφορά «κανονικός μισθός – 800 ευρώ» ενώ το ωράριο τηρούνταν κανονικά.

Και κάπως έτσι έγιναν δελεαστικές, προς τους εργαζόμενους, προτάσεις του στυλ «αν θέλεις να αυξήσεις το εισόδημά σου πάνω από τα 800 ευρώ του επιδόματος μπορείς να εργαστείς κάποιες επιπλέον ώρες, αλλά μαύρα». Σε άλλες περιπτώσεις, επιβλήθηκαν οι όροι: «αν δεν θέλεις να μπει σε αναστολή και ταυτόχρονα να δουλεύεις, δε θα πληρωθείς αυτόν τον μήνα».

Στην ίδια λογική μελετάται η υιοθέτηση ενός πλάνου επιδοτήσεων⁵, των κομμένων από τους εργοδότες μισθών, βασισμένου στο αντίστοιχο γερμανικό «kurzarbeit». Σύμφωνα με το πλάνο αυτό προβλέπεται κρατική επιδότηση που θα καλύπτει το 40% - 60% των απωλειών από την μείωση του μισθού λόγω της αντίστοιχης μείωσης του ωραρίου απασχόλησης.

Φαίνεται να είναι ένα σχήμα που έρχεται να δέσει

με το ήδη θεσμοθετημένο μέτρο της νέας εκ περιτροπής εργασίας που προβλέπει την εργασία «2 εβδομάδων» με μισό μισθό βεβαίως. Δεν πιστεύουμε να είμαστε υπερβολικοί υποστηρίζοντας πως, σύμφωνα με τα ήθη των ελλήνων εργοδοτών και του κρατικού χαϊδέματός τους, εισάγεται στην πραγματικότητα η επιδότηση της υποδηλωμένης εργασίας. Ακόμα και η εργασία λάστιχο με την μορφή της εκ περιτροπής ή της μερικής απασχόλησης φαίνεται πολύ «βαριά», πολύ «περιοριστική» για τη λειτουργία των ελληνικών επιχειρήσεων.

Γνωρίζουμε πως προτιμούν την απόλυτη ελευθερία της αδήλωτης εργασίας σε όλες της τις αποχρώσεις. Πόσες ελληνικές επιχειρήσεις θα βρίσκονται στην πραγματικότητα σε κανονική λειτουργία απασχολώντας με πλήρες ωράριο το εργατικό τους δυναμικό ενώ θα φαίνεται να υπολειτουργούν έχοντας θέσει οικονομικά κάποιους ή όλους τους εργαζόμενους τους σε εκ περιτροπής ή μειωμένου ωραρίου εργασία; Πόσα αφεντικά θα μας χτυπήσουν φιλικά την πλάτη λέγοντας μας πως δεν τρέχει και τίποτα αφού ένα μέρος των απωλειών θα πληρωθεί από κρατικό χρήμα;

Ας μην γελιόμαστε. Δεν είναι «απατεωνιά», αν και έχει μπόλικη δόση τέτοιας. Είναι απόσπαση απόλυτης υπεραξίας με κάθε μέσο. Είναι ακόμα το κράτος που αναιρεί τον εαυτό του ως «εγγυητή της νομιμότητας» και εμφανίζεται ξεδιάντροπα ως προωθητής και υπερασπιστής της ειδικού τύπου κερδοφορίας των ελληνικών αφεντικών.

Κάτι ακόμα καθόλου αμελητέο. Κάθε κρίση εκτός από την καταστροφή κεφαλαίου, σταθερού και μεταβλητού, περιλαμβάνει και το σκέλος της αναδιάρθρωσης. Αναδιάρθρωση παραγωγής, εργασιακών σχέσεων, τεχνολογικής, αναδιάρθρωση που φτάνει μέχρι και στο πως δομούνται οι ίδιες οι κοινωνικές σχέσεις. Οι αναδιρθρώσεις είναι αυτές που δίνουν το απαραίτητο boost για το ξεπέρασμα των κρίσεων από την μεριά του κεφαλαίου. Θέτοντας νέους ορίζοντες κερδοφορίας, νέες μεθόδους αποδοτικότερης εκμετάλλευσης της εργασίας, νέες τεχνικές ελέγχου του κοινωνικού εργοστασίου.

4. Το μέτρο της «ειδικής αποζημίωσης» προβλέπεται να παραταθεί και για τον μήνα Μάιο (534 ευρώ) για ορισμένους εργαζόμενους.

5. Το πλάνο αυτό συζητείται να τρέξει για όλο το υπόλοιπο 2020 και θα χρηματοδοτηθεί από ευρωπαϊκά κονδύλια.

Τηλεργασία και μαύρη εργασία

Για τους σκοπούς αυτού εδώ του κειμένου θα σταθούμε αποκλειστικά στην περίπτωση της τηλεργασίας. Είναι γνωστό πως ένα ελάχιστο ποσοστό εργαζομένων δούλευαν μέσω τηλεργασίας μέχρι τα μέσα του περασμένου Μάρτη. Σχεδόν ακαριαία, μέσα σε ελάχιστες ημέρες χιλιάδες μισθωτοί πέρασαν από την καθημερινή μετάβαση στον τόπο εργασίας στην μετατροπή του σπιτιού τους σε τόπο εργασίας. Η μετάβαση έγινε με όρους πραγματικά μαζικούς και με την αναμφισβήτητη συμβολή της τεχνολογίας (κάτι τέτοιο πριν 20 ή 30 χρόνια στην Ελλάδα θα ήταν απλά αδιανόητο). Η αλήθεια είναι πως (δυστυχώς!) δεν είμαστε σε θέση να εκτιμήσουμε το εύρος και το βάθος των αλλαγών που θα επιφέρει, στο όχι και τόσο μακρινό μέλλον, αυτή η μετατόπιση χιλιάδων μισθωτών από τον χώρο εργασίας στο σπίτι. Σίγουρα δεν είναι κάτι αμελητέο ή αδιάφορο για να αγνοηθεί από τα αφεντικά. Πάντως για την έως τώρα χρησιμότητά της μπορούμε να εξάγουμε λίγα μεν, ασφαλή δε συμπεράσματα.

Σε πρώτο επίπεδο δίνει απεριόριστες δυνατότητες στους εργοδότες ως προς την ελαστικοποίηση και επέκταση του εργάσιμου χρόνου. Σε συνδυασμό με το «πανοπτικόν» των νέων τεχνολογιών μπορεί να διαλύσει τα όρια μεταξύ αυτών των δύο. Η εργάσιμη ημέρα δύναται να διαχυθεί μέσα στο 24ώρο με όρους ακανόνιστους και αφηρημένους σε σχέση με το παραδοσιακό 8-4 ή 9-5 του γραφείου, ενώ η υπερεργασία και οι υπερωρίες εξαφανίζονται ενσωματωμένες μέσα σε μια συνολική εργασιακή καθημερινότητα. Και αν τα παραπάνω αποτελούν κοινό τόπο σε όλες τις χώρες όπου εφαρμόζεται η τηλεργασία, στο ελληνικό παράδειγμα η αδήλωτη εργασία δίνει και πάλι τον τόνο.

Εδώ, οι δύο μήνες εφαρμογής της τηλεργασίας υπήρξαν αποκαλυπτικοί για τις επιχειρηματικές διαθέσεις πολλών ντόπιων αφεντικών. Για κάποιες χιλιάδες εργαζόμενους αυτή η μορφή απασχόλησης αποτέλεσε απλά το τεχνολογικό υπόβαθρο για την με-

τατόπισή τους από τις «τυπικές» μορφές απασχόλησης στις «μη τυπικές», κυρίως σε πολλές επιχειρήσεις του τριτογενούς, όπως αναφέραμε και προηγουμένως, που τυπικά βρέθηκαν ή βρίσκονται ακόμα σε αναστολή και οι δουλειές έτρεχαν και τρέχουν κανονικά «από το σπίτι».

Η τηλεργασία ταίριαξε γάντι στο γνωστό σπορ της ελληνικής επιχειρηματικότητας. Ούτε φυσική παρουσία στον χώρο εργασίας, ούτε κίνδυνος ελέγχου από την Επιθεώρηση Εργασίας ή από οποιαδήποτε άλλη κρατική αρχή. Οδεύοντας προς την αναδιάρθρωση της εργασίας ερχόμαστε αντιμέτωποι και αντιμέτωπες, κατ' αρχήν, με τα πάγια χαρακτηριστικά της ελληνικής αγοράς εργασίας. Τα οποία μόνο ως καπιταλιστικά καινοτόμα⁶ δεν μπορούν να χαρακτηριστούν.

Αναδιάρθρωση και ενδοκαπιταλιστικοί ανταγωνισμοί

Φαίνεται λοιπόν ακατανόητο, στα όρια του μαγικού. Σε μια κοινωνία (στην πραγματικότητα σε παγκόσμια κλίμακα) ο πλούτος να είναι τόσοσ πολλός. Τα μέσα παραγωγής τόσο πολλά. Η παραγωγικότητα της εργασίας τόσο μεγάλη. Και «ξαφνικά» η ανεργία να εκτινάσσεται στα ύψη. Χιλιάδες ή και εκατομμύρια μισθωτοί να περνάνε σε κατάσταση αχρηστίας. Αχρηστίας για το κεφάλαιο. Μοιάζει το κεφάλαιο (σαν σχέση εκμετάλλευσης και ελέγχου της εργασίας και όχι σαν κάθε μεμονωμένος καπιταλιστής) να αδρανοποιεί τεράστιες ποσότητες εργατικής δύναμης.

Αυτού δηλαδή του παραγωγικού συντελεστή που παράγει όλη την κερδοφορία, όλο τον πλούτο, που εξασφαλίζει την ίδια του την αναπαραγωγή. Και όμως. Όταν τα περιθώρια κέρδους συνολικά για το κεφάλαιο στριμώχνονται, ο κάθε μεμονωμένος καπιταλιστής τίθεται σε θέση μάχης απέναντι στους όμοιούς του. Ενδοκαπιταλιστικός ανταγωνισμός ονομάζεται και οι μορφές που μπορεί να πάρει ξεκινάνε από το μοριακό επίπεδο μιας γειτονιάς και φτάνουν μέχρι το παγκόσμιο επίπεδο.

Αυτό όμως που μας ενδιαφέρει εδώ είναι ότι στα

6. Στο κύριο άρθρο της Καθημερινής της 3ης Μαΐου με γλαφυρό τίτλο «όχι στα ζόμπι» διαβάζουμε:

«Δεν πρέπει δημόσιοι πόροι να αιματοδοτήσουν επιχειρήσεις-ζόμπι, που θα εκμεταλλευτούν την έκτακτη συγκυρία για να ξεφορτωθούν τα χρέη τους. Πρέπει να στηριχθεί η υγιής -και νομοταγής- επιχειρηματικότητα, σε κλάδους που προσφέρουν καλές θέσεις εργασίας και αναπτυξιακή υπεραξία. Πρέπει να επιζητήσουν αυτοί που συμβάλλουν στο brand της χώρας και όχι εκείνοι που το καταρρακώνουν με βαλκανικές πονηριές». Κάτι φαίνεται να ξέρουν εκεί στην Καθημερινή από βαλκανικές πονηριές. Γιατί μικρή χώρα είμαστε και εύκολα μαθαίνουμε πως εργαζόμενοι στην Καθημερινή έχουν μπει σε αναστολή ενώ εργάζονται κανονικά από το σπίτι. Μάλλον έχουν τάσεις αυτοχειρίας όταν μιλάνε για το «νέο» από το οποίο πρέπει να διαπνέεται η ελληνική επιχειρηματικότητα μετά την κρίση...

πλαίσια αυτού του ενδοκαπιταλιστικού «εμφυλίου», η μείωση του εργατικού κόστους αποτελεί το κατεξοχήν όπλο στην φαρέτρα του κάθε ξεχωριστού ανταγωνιστή. Είναι ένα βασικό προαπαιτούμενο για την αντιμετώπιση των «δυσκολιών» μιας επιχείρησης σε ένα περιβάλλον συρρίκνωσης κερδών αλλά και για το καλύτερο δυνατό πλασάρισμα στην εποχή που θα ακολουθήσει, στην εποχή της ανάκαμψης. Αν καταφέρουμε και αποσύρουμε την προσοχή μας από κάθε ένα αφεντικό ξεχωριστά και δούμε την μεγάλη εικόνα, στο κάδρο της οποίας υπάρχει από τη μια συνολικά το κεφάλαιο και από την άλλη η εργατική τάξη σαν σύνολο, οι πολιτικές συρρίκνωσης του εργατικού κόστους υποστηρίζουν την κερδοφορία του πρώτου γενικά. Ακόμα και αν κάποιος μεμονωμένος καπιταλιστής/αφεντικά (ασχέτως του μεγέθους τους) «πέσουν» στη διάρκεια του ενδοταξικού τους ανταγωνισμού. Διότι η γενίκευση και η εδραίωση του συμπιεσμένου εργατικού κόστους αποτελεί «κεκτημένο» της τάξης του κεφαλαίου ενάντια σε όλη την εργατική τάξη. Και τα αφεντικά, όπως γνωρίζουμε όλοι και όλες μας, δεν κάνουν εύκολα πίσω από τα κεκτημένα τους. Κάπως έτσι λοιπόν φαίνεται να μπορεί να εξηγηθεί και να απομυστικοποιηθεί όλη αυτή η αριθμητική της ύφεσης είτε σε καιρούς πανδημίας είτε σε καιρούς «κανονικούς».

Ερχόμενοι τώρα στο ντόπιο παράδειγμα μπορεί να δούμε ένα σεβαστό ποσοστό επιχειρήσεων να κλείνουν μετά από το γενικευμένο lockdown, μην καταφέροντας να ανταπεξέλθουν σε μια δίμηνη-τρίμηνη

έλλειψη ρευστότητας μέσα από τη λειτουργία τους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στην συγκέντρωση του κεφαλαίου σε κάποιους κλάδους (ανάλογα πάντα με τις αντιστάσεις και αντοχές της μικρομεσαίας δομής της ελληνικής οικονομίας/κοινωνίας) και στο ξεκαθάρισμα του τοπίου σε κάποιους άλλους.

Όπως και να έχει η τάξη μας βρίσκεται και θα βρεθεί σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με «πριν». Η έκρηξη των απολύσεων και η αναμενόμενη συντριβή του «θαύματος» του ελληνικού τουρισμού, που θα αφήσει σε παρατεταμένη εργασιακή αδράνεια δεκάδες χιλιάδες απασχολούμενους σε αυτόν⁷, θα οδηγήσει σε μείωση των εργατικών «προσδοκιών» και συνεπακόλουθα σε μείωση των αντίστοιχων απαιτήσεων προς τα αφεντικά.

Το έχουμε ξαναδεί το έργο, πρόσφατα κιόλας. Μεγάλη ανεργία σήμερα, σημαίνει μικροί μισθοί και μεγάλη πειθάρχηση αύριο. Οι κρατικές πολιτικές ανάσχεσης ή καταπολέμησης της ανεργίας, παραδοσιακά λειτουργούν με τρόπο ενισχυτικό προς τους εργοδότες. Η επαναφορά σε προ κρίσης επίπεδα γίνεται πάντοτε με όρους μικρότερων μισθών και περαιτέρω ελαστικοποιημένων και επισφαλών σχέσεων εργασίας. Αναλογιζόμενοι και την, εν γένει, περιορισμένη δυναμικότητα της ελληνικής οικονομίας, η επαναφορά αυτή δεν γίνεται με γρήγορους ρυθμούς ούτε με ποιοτικούς για τους εργαζόμενους όρους.

Στην πραγματικότητα μονιμοποιείται μια κατάσταση υψηλών ποσοστών ανεργίας, χαμηλών μισθών, ελαστικών σχέσεων εργασίας και γενικευμένης αδήλωτης εργασίας.

7. Εκτιμήσεις αναφέρουν πως 80.000 εποχικοί ξενοδοχοϋπάλληλοι θα μείνουν άνεργοι φέτος. Για την εστίαση αντίστοιχα δεν βρήκαμε κάποιες εκτιμήσεις. Ούτε για άλλους κλάδους που συνδέονται έμμεσα με τον τουρισμό. Για να έχουμε μια γενική εικόνα της σημασίας του τουρισμού στην ελληνική οικονομία να αναφέρουμε ενδεικτικά ότι το 2018 συνέβαλε κατά 11,7% στο ΑΕΠ και οι κλάδοι των καταλυμάτων και της εστίασης στο 16,7% της απασχόλησης (411.000 εργαζόμενοι), ενώ σύμφωνα με τον ΣΕΤΕ (Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων) το 2019 απασχολήθηκαν στον τουρισμό, έμμεσα ή άμεσα, περίπου 1.000.000 εργαζόμενοι.

Υπ' αυτό το πρίσμα εκτιμούμε ότι καθώς ξεκαθαρίζει το τοπίο θα βρεθούμε μπροστά σε νέα καλέσματα εθνικής ενότητας για το ξεπέρασμα της οικονομικής, αυτήν την φορά, κρίσης. Είτε αυτά καλούν να «βάλουμε πλάτη» για να ορθοποδήσει και πάλι η ελληνική οικονομία, είτε καλούν στον συμψηφισμό των εργατικών συμφερόντων με τα εν γένει λαϊκά, στο όνομα μιας επαπειλούμενης εθνικής και κοινωνικής καταστροφής.

Είναι πολύ πρόσφατο το παράδειγμα του ξεσπάσματος της τελευταίας καπιταλιστικής κρίσης κατά το οποίο σεβαστά τμήματα της τάξης μας εγκλωβίστηκαν στην μία ή την άλλη εθνική γραμμή. Ευρώ ή δραχμή, Ευρωπαϊκή Ένωση ή εθνική ανάπτυξη, ποιο παραγωγικό μοντέλο πρέπει να ακολουθήσει η χώρα, ευχαριστίες ή/και ξόρκια σε υπερεθνικούς οργανισμούς.

Όλα αυτά τσάκισαν τις όποιες δυνατότητες αυτόνομης εμφάνισης της τάξης μας στο προσκήνιο. Και σε κάθε περίπτωση άφησαν τα ελληνικά αφεντικά στο απυρόβλητο και εμάς φτωχότερους.

Αν λοιπόν μπορούμε να πούμε κάτι που να μην είναι απλά λόγια είναι πως δεν πρέπει να την πατήσουμε πάλι έτσι. Στους καιρούς που έρχονται ολόκληρος ο νους, όλες μας οι δυνάμεις πρέπει να βρίσκονται στην τάξη μας.

- Καμία ταξική συνεργασία με τα όποια πληττόμενα μεσοστρώματα.
- Καμία συστοίχιση με το όραμα της ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας
- Οι μέθοδοι και οι τρόποι μένουν να ανακαλυφθούν.

Εργατική **αντιφασιστική δράση**

www.erad.gr

er_a_d@yahoo.gr

